

БЕКІТЕМІН

«Академик Е.А. Бөкетов атындағы
Қарағанды университеті» КЕАҚ
Басқарма Төрағасы-Ректоры
проф. Н.О. Дулатбеков
«12» 12 2022 ж.

**Оқу, ғылыми, дипломдық жұмыстарға, магистрлік және докторлық
диссертацияларға плагиаттың болуы тұрғысынан тексеру жүргізу
регламенті**

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы регламент «Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті» КЕАҚ-та (бұдан әрі – Университет) пайдалануды тексеру үшін автоматтандырылған бағдарламаны (бұдан әрі – жүйе) қолдану тәртібін белгілеу мақсатында әзірленді. Регламент университеттің студенттері, магистранттары, докторанттары және ПОҚ ұсынған баспа материалдарын кейіннен ашық басылыммен жариялау үшін жалпыға қолжетімді электрондық жүйелер мен баспа басылымдарынан пайдаланудың болуына тексеру жүргізу тәртібін айқындайды.

Автоматтандырылған бағдарламаны (жүйені) сатып алу жыл сайын мемлекеттік сатып алу арқылы жүзеге асырылады.

Жүйе авторлардың немесе мәтіндік құжаттарды тексеруге жауапты тұлғалардың жалпыға бірдей қолжетімді желілік көздерден және баспа басылымдарынан пайдалануларының болуын тексеру үшін қолданылады.

Пайдалану жүйесі – тексерілетін құжаттарда олардың көлемі мен көздерін көрсете отырып, заңды және заңсыз пайдалануды тексеру мен анықтаудың бағдарламалық құралы, жалпыға бірдей қолжетімді желілік көздерден және баспа басылымдарынан пайдалануға қатысты мәтіндік құжаттарды тексеру және студенттердің бітіру біліктілік жұмыстарын қорғауға рұқсат беру, магистрлік және докторлық диссертациялар/жобалар, сондай-ақ университеттің оқытушылары мен қызметкерлерінің ғылыми, оқу және әдістемелік еңбектерінің барлық түрлерін ашық басылымға шығару туралы ұсынымдар шығару үшін міндетті болып табылады.

1.2. Осы Регламент:

1.2.1. ғылыми журналдарда жарияланатын мақалаларды, монографияларды, ғылыми есептерді;

1.2.2. оқу және оқу-әдістемелік материалдарды, аттестаттау комиссияларында қорғауға ұсынылатын дипломдық жұмыстарды (жобаларды) және магистрлік диссертацияларды/жобаларды, Университеттің және басқа да жоғары оқу орындарының диссертациялық кеңестерінде қорғауға ұсынылатын докторлық диссертацияларды/жобаларды бірегейлікке тексеру рәсімін айқындайды.

1.3. 1.2.1 және 1.2.2-тармақтарда санамаланған мәтіндік құжаттар мен материалдарды тексеру:

- жеке және заңды тұлғалардың зияткерлік меншік құқықтарын сақтау;
- жарияланымдардың, сондай-ақ ЖОО-ның диссертациялық кеңестерінде қорғалатын диссертациялардың сапалық көрсеткіштерін арттыру;

- материалдардың ғылыми әлеуеті мен жаңалығы, оның ішінде Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Академиялық адалдық қағидаларына сәйкес ұсынылған тақырыптардың өзектілігі, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайту және болдырмау, Университеттің бәсекеге қабілеттілігін арттыру және оның өңір мен республиканың жетекші жоғары оқу орны ретіндегі имиджін нығайту үшін жүзеге асырылады.

1.4 Осы Регламент Университеттің Жарғысына сәйкес келетін білім беру, ғылыми-зерттеу және басқа қызмет түрлеріне тартылған, нәтижелері 1.2.1-1.2.2-тармақтарда санамаланған құжаттар мен материалдар түрінде ұсынылуы мүмкін Университеттің барлық құрылымдық бөлімшелерінің (бұдан әрі - бөлімшелер) жұмысын белгілейді.

2 Нормативтік сілтемелер

2.1. Осы Ереже «Білім туралы» ҚР Заңына; «Ғылым туралы» ҚР Заңына; Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі № 2 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына; Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларына; Диссертациялық кеңес туралы үлгілік ережеге, Дәрежелер беру ережелеріне, сондай-ақ Университеттің ішкі нормативтік құжаттарына: «Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Академиялық кеңесі туралы ережеге», «Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Академиялық адалдық ережелеріне» сәйкес әзірленді.

3 Анықтамалар мен белгілер

Төмендегі барлық терминдер тек осы Ережеге қатысты.

Жүйе әкімшісі — Академиялық жұмыс департаментінің жауапты қызметкері.

Пайдалану — өз материалына басқа біреудің құжатынан кез-келген тұтас фрагменттерді қосу.

Монография — жеке немесе авторлар тобы құрған және мәселенің тарихын, қазіргі жағдайын, мәселені шешу жолдарын және зерттелетін саланың даму перспективаларын көрсететін нақты бір ғылыми мәселе бойынша іргелі жұмыс.

Ғылыми басылым — теориялық және (немесе) эксперименттік зерттеулердің нәтижелерін, сондай-ақ жариялауға ғылыми дайындалған мәдениет ескерткіштері мен тарихи құжаттарды қамтитын басылым.

Есеп — бұл «Плагиатқа қарсы. Жоғары оқу орыны» жүйесімен құрылған құжат, онда мәтінді пайдаланудың бар-жоғын тексеру нәтижесі көрсетіледі.

Қысқаша есеп — бұл түпнұсқалылық пайызы, пайдалану көздерінің тізімі.

Толық есеп — түпнұсқалылық пайызы, пайдалану көздерінің тізімі, табылған пайдалану блоктарымен белгіленген құжаттың жүктелген мәтіні.

Плагиат — нормативтік құқықтық актілерді, ҚНЖЕ-ларды, регламенттерді және т.б. жарияланған материалдарды қоспағанда, авторға және (немесе) пайдалану көзіне сілтеме жасамай, қағаз және электрондық ресурстардан, оның ішінде Интернет желісінен пайдалану нысанында, сондай-ақ бөгде біреудің мәтінін сөздерді синонимдік ауыстырумен және мағынасын өзгертпей пайдалану түрінде көрсетілетін дәйексөз келтіру қағидаларын бұзу.

Ғылыми жұмыстарды орындау кезіндегі жалғандықтар — плагиат тұрғысынан тексеруден өту мақсатында өз жұмысы ретінде басқа адам орындаған ғылыми жұмысты тапсыру. Егер мәтін автордың рұқсатынсыз пайдаланылса, соңғысы жалғандықтың қатысушысы ретінде сараланбайды.

Пайдаланушылар — құрылымдық бөлімшелер басшылары мен факультет декандарының ұсыныстары негізінде жүйеге қол жеткізу құқығын бере, автоматтандырылған компьютерлік платформаны пайдалана отырып, оқу, ғылыми, дипломдық жұмыстарды, магистрлік және докторлық диссертацияларды плагиат тұрғысынан тексеруді жүзеге асыратын тұлғалар.

Бағдарлама — <http://www.antiplagiat.ru> сайтында орналасқан «Плагиатқа қарсы. Жоғары оқу орыны» жүйесі, оның көмегімен 4.1-тармақтың 7), 8) тармақшаларында көрсетілген жалпыға қол жетімді көздерден пайдаланудың бар-жоғы тұрғысынан жазбаша жұмыстарға тексеру жүргізіледі.

Ғылыми жұмыстарды көшіру — кез келген, рұқсат етілмеген баспа немесе қолжазба көздерін (оның ішінде электрондық құралдарды пайдалана отырып) пайдалану.

Түпнұсқалылық пайызы — символдарда құжаттың жалпы көлеміне қатысты тексеру жүргізілген бірде-бір көзден табылмаған тексерілетін құжат мәтіні фрагменттерінің үлесі.

Ғылыми жұмыстың деректері мен нәтижелерін ойдан шығару — плагиат тұрғысынан тексеруден өту мақсатында жалған деректерді қалыптастыру немесе деректер көздері мен алынған нәтижелер туралы ақпаратты қасақана бұрмалау.

Дәйексөз — дереккөз мәтінінің үзіндісімен сәйкес келетін немесе дерлік сәйкес келетін және дереккөз туралы толық библиографиялық ақпаратты

келтірмей, дәйексөз ережелеріне сәйкес ресімделмеген тексерілетін құжат мәтінінің үзіндісі.

4 Жазбаша жұмыстарды тексеру тәртібі

4.1 Жалпыға қол жетімді көздерден алынған пайдаланудың болуына жазбаша жұмыстарды алдын ала тексеру бағдарламаның көмегімен жүзеге асырылады және жазбаша жұмыстардың әрбір түрі үшін осы Регламенттегі критерийлерге сәйкес келетін түпнұсқалықтың талап етілетін деңгейі (пайызы) белгіленеді:

1) бакалавриаттағы дипломдық жұмыстар (жобалар) — кемінде 60%; гуманитарлық мамандықтар үшін — кемінде 55%;

2) оқу-әдістемелік басылымдар (оқулықтар, оқу және оқу-әдістемелік құралдар және т.б.) — кемінде 60 %;

3) бейіндік бағыттағы магистрлік жобалар — кемінде 60 %;

4) ғылыми-педагогикалық бағыттағы магистрлік диссертациялар — кемінде 65 %;

5) ғылыми басылымдарда жариялау үшін ұсынылатын ғылыми жұмыстар (оның ішінде монографиялар, ғылыми мақалалар) — кемінде 70 %;

6) кафедраға алдын ала сараптама үшін ұсынылатын PhD докторлық диссертациялар — кемінде 85%, гуманитарлық мамандықтар үшін — кемінде 80 %.

7) курстық жұмыстар (жобалар) — кемінде 55 %;

8) конференция материалдарында жариялау үшін студенттік жұмыстардың университеттік, өңірлік конкурстарына ұсынылатын ғылыми жұмыстар — кемінде 55 %; студенттік ғылыми жұмыстардың республикалық, халықаралық конкурстарына ұсынылатын ғылыми жұмыстар осы жұмыстарға қойылатын талаптарға, конкурстар туралы ережелерге сәйкес келуі тиіс, ал олар болмаған кезде түпнұсқалық деңгейі (пайызы) кем дегенде 60 %-ды құрауы керек.

4.2 Ұсынылатын жұмыстарда заңды пайдалану көлемі мәтінде мекемелердің, мемлекеттік билік және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының атауларын; нормативтік құқықтық актілерге сілтемелерді; заң мәтіндерін; әдебиеттер тізімін; қайталауларды, оның ішінде жиі қайталанатын тұрақты тіркестер мен заңды терминдерді; мәтінге дәйексөз келтіруді, оларды талдау үшін құжаттардан үзінділерді, сондай-ақ өзін-өзі дәйексөздеуді және т.б. қамтиды.

4.3 Жүйеде дипломдық жұмыстар мен магистрлік диссертацияларды факультет деканы уәкілеттік берген Пайдаланушылар, докторлық диссертацияларды диссертациялық кеңестің, оқу, оқу-әдістемелік басылымдардың (оқулықтар, оқу және оқу-әдістемелік құралдар және т.б.) Ғалым хатшысы — Академиялық кеңестің, ғылыми басылымдардың (монографиялар, ғылыми еңбектер және т.б.) төрағасы уәкілеттік берген тұлға — Ғылыми-техникалық кеңестің төрағасы уәкілеттік берген тұлға тексереді.

4.4 Түпнұскалық осы Ережеде көзделген талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, жұмыстарды тексеру тәртібін сақтауға жауапты тұлға есепті талдау үшін комиссия құрады, оның нәтижелері бойынша пайдалану мен плагиаттың болуы тұрғысынан түпкілікті шешім қабылданады.

5 Дипломдық жұмыстар және магистрлік диссертациялар

5.1 Дипломдық жұмыстар мен магистрлік диссертациялар/жобалар бітіртуші кафедралар қамтамасыз ететін плагиат (бірегейлік) тұрғысынан тексеру рәсімінен өтеді. Білім алушылардың жазбаша жұмыстарды орындауының дербестігін бақылау Жүйенің көмегімен жүзеге асырылады.

Факультет деканының өкімімен кафедраның профессор-оқытушылар құрамы арасынан тексеруге жататын білім алушылардың тапсырылатын жазбаша жұмыстарын тексеруге жауапты тұлғалар айқындалады. Факультет деканы/кафедра меңгерушісі Бағдарлама көмегімен академиялық адалдықтың сақталуын бақылау мақсатында кез келген жұмысты (дипломдық жұмыстарды (жобаларды), магистрлік диссертацияларды/жобаларды, курстық жұмыстарды (жобаларды) өз бетінше тексеруге құқылы.

5.2 Ғылыми жетекші білім алушының жазбаша жұмысын белгіленген мерзімде тексеруге ұсынуға, алынған тексеру нәтижелерін талдауға, плагиатқа пысықтау және қайта тексеру туралы шешім қабылдауға жауапты болады.

5.3 Білім алушы белгіленген мерзімде дипломдық жұмысты жазбаша және электронды түрде плагиатқа қарсы тексеруге тапсыруға міндетті. Ол жазбаша жұмыстың баспа және электронды материалдарының сәйкестігі үшін жеке жауап береді.

5.4 Дипломдық жұмысты, магистрлік диссертацияны/ жобаны плагиатқа қарсы тексеру мерзімі жұмысты тексеруге тапсырған күннен бастап 3 жұмыс күнінен аспайды.

5.5 Плагиаттың бар-жоғын тексеру нәтижелері бойынша кафедраның жауапты тұлғасы бағдарламаның жасалған есебін басып шығарып, онымен білім алушыны таныстыруы тиіс. Бұл ретте нәтижелер осы Регламенттің 4.1-тармағына сәйкес мән лимитінен аспауы тиіс. Осыдан кейін есеп тексеруші мен білім алушының жеке қолымен расталады.

5.6 Бағдарламаны пайдалана отырып тексеруден өтпеген дипломдық жұмыстың, магистрлік диссертацияның/жобаның авторы міндетті түрде бітіру жұмысын пысықтап, оны қайта тексеруге тапсыруы тиіс.

Жұмыс тексерілгеннен кейін плагиат жойылмаған немесе әртүрлі себептерге байланысты білім алушының плагиатты белгіленген мерзімде жоюға қабілетсіздігі жағдайында жұмыс қорғауға жіберілмейді.

Білім алушы плагиатқа тексеру нәтижелерімен жазбаша түрде келіспеген жағдайда, факультет деканы төрағасы болып табылатын апелляциялық комиссия құрылады. Апелляциялық комиссия қаралатын мәселе бойынша түпкілікті шешім шығарады.

5.7 Дипломдық жұмысты және магистрлік диссертацияларды/жобаларды тексеру нәтижелері негізінде отырыстың шешімімен оны қорғауға жіберу туралы шешім қабылданады.

5.8 Студенттік ғылыми жұмыстардың республикалық, халықаралық конкурстарына ұсынылатын ғылыми жұмыстарды тексеруді студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстары конкурсының бірінші (жоғары оқу орыны ішілік) кезеңінің конкурстық комиссиясының хатшысы жүзеге асырады.

6 Оқу материалдары мен ғылыми еңбектер

6.1 Оқу, оқу-әдістемелік басылымдар (оқулықтар, оқу және оқу-әдістемелік құралдар және т.б.) және ғылыми басылымдар (монографиялар, ғылыми еңбектер, мақалалар және т.б.) міндетті түрде «Плагиатқа қарсы. Жоғары оқу орыны» жүйесінің көмегімен плагиатқа тексеру рәсімінен өтеді..

6.2 Оқу (ғылыми) басылымының авторы университеттің Академиялық кеңесіне (Ғылыми-техникалық кеңес) қолжазбаны қағаз және электронды түрде ұсынуы тиіс.

6.3 Университеттің Академиялық кеңесінің (Ғылыми-техникалық кеңес) төрағасы Бағдарлама көмегімен оқу басылымын (монографиясын) плагиатқа тексеруді түскен сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде ұйымдастырады және авторға тексерудің басылған есебін ұсынады. Тексеру есебі университеттің Академиялық кеңес хатшысының (ҒТК хатшысының) және оқу басылымы (монография) авторының жеке қолдарымен расталады. Плагиатқа қарсы тексерудің өтуі туралы есеп университеттің Ғалым хатшысына беріледі.

6.4 Оқу және ғылыми басылым осы Регламентте белгіленген Коэффициент мәнінің лимитінен аспауы тиіс. Ұсынылған жұмыстардың авторлары мәтінде қолданылған пайдалану туралы түсініктемелерде пайдаланудың заңды екенін негіздеуі керек.

6.5 Оқу (ғылыми) басылымы мәтін түпнұсқалылығының белгіленген деңгейіне сәйкес келмеген жағдайда, жұмыс авторға пысықтауға қайтарылады.

6.6 Оқу (ғылыми) басылымының түпнұсқалылықтың белгіленген нормаларына сәйкестігі кезінде жұмыс ашық баспада жариялауға немесе электрондық түрде басып шығаруға ұсынылады.

6.7 Ғылыми мақалаларда плагиаттың болуын тексеруді журналдың жауапты хатшысы жүзеге асырады. Ғылыми мақаланың авторы оны журналдардың шығу кестесінде белгіленген мерзімде және ғылыми мақалаларға қойылатын талаптарға сәйкес электронды түрде ұсынады.

6.8 Мақала түпнұсқалылық нормаларына сәйкес келмеген жағдайда, ол жүйеде тексеру туралы есепті кейіннен ұсына отырып, пысықтауға жіберіледі. Егер мақала пысықталғаннан кейін түзетілмесе және түпнұсқалылық нормаларына сәйкес келмесе, редакциялық кеңес оны жариялауға жол бермеу туралы шешім қабылдайды.

7 Докторлық диссертациялар

7.1 Докторанттың диссертациясын (аннотациясын) жұмыста Жүйенің көмегімен авторға және пайдалану көзіне сілтеме жасамай алынған материалдың болуына алдын ала тексеруді ғылыми консультант жүзеге асырады. Докторлық диссертациялардың мәтіндерін түпкілікті тексеруді диссертациялық кеңестің Ғалым хатшысы жүйені пайдалана отырып, жұмыстың түпнұсқа мәтіні берілген сәттен бастап үш жұмыс күні ішінде жүзеге асырады. Тексеруден кейін диссертация авторы бітіртуші кафедраның меңгерушісіне докторант пен ғылыми консультанттың қолы қойылған басылған тексеру есебін ұсынады.

7.2 Диссертацияның Ұқсастық Коэффициенті мәнінің лимиті 4.1-тармақтың б) тармақшасы параметрлеріне сәйкес келуі керек. Диссертация (аннотация) мәтін түпнұсқалылығының белгіленген нормаларына сәйкес келмеген жағдайда, жұмыс кафедра отырысының хаттамасынан үзінді көшірмеде мазмұндалған жазбаша ескертулермен авторға пысықтауға қайтарылады, ал түпнұсқалылық нормаларына сәйкес болған кезде жұмыс қорғауға ұсынылады, бұл туралы кафедра отырысының хаттамасынан үзінді көшірмеде көрсетіледі.

7.3 Қорғауға ұсыным болған жағдайда докторант диссертацияның (аннотацияның) қолжазбасын диссертациялық кеңестің Ғалым хатшысына баспа және электрондық түрде тапсырады.

7.4 Диссертациялық кеңестің Ғалым хатшысы қабылданған диссертацияны қорғаудың белгіленген күнінен бір ай бұрын Ұлттық ғылыми-техникалық сараптама орталығына (ҰҒТСО) докторанттың пайдаланған материалды авторға және пайдалану көзіне сілтеме жасамай пайдалануын тексеру үшін жібереді.

7.5 ҰҒТСО анықтамасында, ЖОО-ның интернет-ресурсындағы ресми рецензенттердің пікірлерінде және бейресми пікірлерде көрсетілген плагиат фактілері болған кезде диссертациялық кеңестің Комиссиясы диссертацияны плагиатқа тексеруді жүзеге асырады. Тексеру нәтижелері туралы қорытынды диссертация қорғалғанға дейін сегіз жұмыс күнінен кешіктірілмей диссертациялық кеңеске ұсынылады.

7.6 Диссертациялық Кеңес диссертациялық кеңес Комиссиясының қорытындысы негізінде (қорғауға дейін 7 (жеті) жұмыс күнінен кешіктірмей) докторантты қорғауға жіберу туралы шешім қабылдайды немесе диссертацияны қорғаудан алып тастайды. Қабылданған шешім туралы диссертациялық кеңес докторантқа 2 (екі) жұмыс күні ішінде хабарлайды, сондай-ақ тиісті ақпарат ЖОО-ның интернет-ресурсында орналастырылады (мемлекеттік құпияларды және қызметтік пайдалануға арналған мәліметтерді қамтитын диссертацияларды қорғау жағдайларын қоспағанда).

8 Өкілеттіктер мен жауапкершілік

8.1 Оқу материалдарын (оқулықтар, оқу құралдары) Жүйеде тексеру кезінде тексеру жүргізуге және нәтижелеріне автор жауапты болады.

8.2 Дипломдық жұмыстың авторы осы Регламентте белгіленген тәртіпте және мерзімде Жүйеде тексеруге жұмыстың уақтылы түсуіне жауапты болады. Ғылыми жетекші Жүйеде тексеру нәтижелері негізінде диссертацияны қорғауға жіберуге жауапты. Жүйеде дипломдық жұмысты тексеруге факультет деканы тағайындаған Пайдаланушы жауап береді. Кафедра меңгерушісі Жүйеде дипломдық жұмысты тексеру және дипломдық жұмысты қорғауға жіберу тәртібін сақтауға жауапты.

8.3 Магистрлік диссертацияларды орындау кезінде Жүйеде тексеру жүргізу жауапкершілігі факультет деканы (Пайдаланушы) тағайындаған қызметкерге жүктеледі. Магистрлік диссертацияның авторы диссертацияның Жүйеде тексеруге уақтылы түсуіне жауап береді. Ғылыми жетекші магистрлік диссертацияны жүйеде тексеру нәтижелері негізінде қорғауға жіберуге жауапты. Кафедра меңгерушісі жүйеде магистрлік жұмысты тексеру және магистрлік жұмысты қорғауға жіберу тәртібін сақтауға жауапты.

8.4 Монография жазу кезінде Жүйеде тексеру жүргізуге автор жауапты болады.

8.5 Журналдарда ғылыми мақалалар, конференциялар, ғылыми еңбектер жинақтарында ғылыми мақалалар жазу кезінде ұсынылатын деректердің түпнұсқалылығына автор, ал тексеруді орындауға — басылым редакторы және (немесе) хатшы жауапты болады.

8.6 Докторлық диссертацияны орындау кезінде автор диссертацияның тексеруге уақтылы түсуіне және қорғалатын диссертация мәтінінің «Плагиатқа қарсы. Жоғары оқу орыны» жүйесінде орналастырылған файлдың мазмұнына сәйкестігіне жауап береді. Ғылыми консультант диссертацияны қорғауға жіберуге жауапты. Диссертациялық кеңестің Ғалым хатшысы Ғылыми-техникалық сараптама Жүйесі мен Ұлттық орталығында авторға және пайдалану көзіне сілтеме жасамай, алынған материалды пайдалану тұрғысынан диссертацияға тексеру жүргізуге жауапты болады.

Осы регламент материалдарды пайдалану рәсіміне қойылатын сыртқы немесе ішкі талаптардың өзгеруіне байланысты өзгертілуі және толықтырылуы мүмкін.